
Skal ikke leger forebygge?

FRA FORENINGEN

AARSETH HP

Jan Helge Solbakk, professor i medisinsk etikk, uttaler i Vårt Land 18. mars at leger skal reparere, ikke forebygge. Her går han til frontalangrep på Verdens helseorganisasjons helsedefinisjon, og refser de som vil redusere alkoholbruken og leger som prøver å få folk flest til å slutte å røyke.

Fagsjef i Statens helsetilsyn, dr.med. Marianne Mjaaland, hadde i Aftenposten 18. desember i fjor en kronikk med tittelen Helse erstattet med risiko, undertittel Forebyggende medisin: Låter besnærende riktig, men har sin bakside.

Begge de ovennevnte trekker frem viktige sider ved det forebyggende arbeidet. Informasjon om risikofaktorer, og særlig screening for å avdekke slike, kan i seg selv medføre en angst hvor alle avviker fra det fullstendige psykiske, fysiske og sosiale velvære (WHO's definisjon av helse) gir mistanke om sykdom. Når dette får folk til å engste seg for at de er syke, eventuelt oppsøke lege for sikkerhets skyld, er det i seg selv et problem. Slik medikalisering må vi forsøke å forebygge.

På den annen side blir det nokså meningsløst hvis man av frykt for å skape unødig engstelse hos noen, skal unnlate å ta tak i årsakene til vår tids verste epidemier. Det blir å sette tingene fullstendig på hodet. Vi vet med sikkerhet at løpet av de neste 20 årene vil millioner av mennesker i Europa dø som en direkte følge av tobakksbruk. Vi vet også at alkoholbruk vil medføre uendeligheter av ødelagt helse og sosialt forfall, noe som igjen vil ødelegge oppvekstkårene for neste generasjon. Å la være å gripe fatt i disse problemene også fra et medisinsk-faglig ståsted er like etisk uforsvarlig som å la være å vaksinere mot poliomyelitt, difteri, meslinger osv.

Vi kan også vise til historiske resultater av forebyggende arbeid. Dette gjelder ikke bare den spesifikke medisinske virksomheten. Det gjelder like mye den innflytelse medisinsk-faglig kompetanse har hatt for samfunnsutvikling og levekår. Kanskje mer enn noen annen har tidligere helsedirektør Karl Evang, som var en varm tilhenger av WHO's definisjon av helse, fått en uvurderlig rolle ved at han pekte på sammenhengen mellom levekår og helse.

Leger står på trygg grunn i sitt forebyggende arbeid. Det er i samsvar med Verdens helseorganisasjon og regjeringenspolitiske målsettinger, det er nedfelt i formålsparagrafen i Legeforeningens lover og i våre etiske regler. I deinternasjonale organisasjonene som Legeforeningen deltar i, er forebyggende arbeid viet stor oppmerksomhet. Det synes som om alle er enige i at det er på dette området de største gevinstene kan hentes.

Det kan ikke være grunnlag for å gå inn i en diskusjon om hvorvidt leger skal drive med forebyggende arbeid, rettet mot både grupper og individer. De ovennevnte innleggene fra Solbakk og Mjaaland kan imidlertid få oss til å reflektere over hvordan det forebyggende arbeidet gjennomføres. Hvis det er riktig at kvinner setter spørsmålsteget ved sin helse på grunnlag av innkalling til mammografi eller cervixcytologisk screening, har informasjonen sviktet. Hvis publikum og pasienter opplever leger som moraliserende og fordømmende når vi peker på helsefarene ved å røyke, har vi fremført vårt budskap på gal måte. I så fall må vi endre våre metoder. Men vi skal ikke slutte å forebygge.

Hans Petter Aarseth

president

Publisert: 20. mai 1997. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 24. juni 2026.